

[Justitsministeren.]

vil være overordentlig varsomme med at indgå nye udleveringstraktater. Nu er dette jo ikke justitsministeriets sag, det sorterer under udenrigsministeriet, men efter almindelig praksis forhandles den slags emner naturligvis mellem de to ministerier.

Jeg kan til hr. K. Helveg Petersen sige, at vi vil drage omsorg for gennem henvisning til udenrigsministeriet, under hvem det sorterer, at de gældende udleveringstraktater, som vi ved ikke helt stemmer overens med den lov, som vi nu forhåbentlig vedtager, bliver opsagt.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-20, ændringsforslaget, § 21, således ændret, og §§ 22 og 23 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 120) findes i tidenden sp. 3371, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1413).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafsvar.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 121) findes i tidenden sp. 3371, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1413).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Thomas Have: Ja, også dette forslag om ændringer i straffeloven har været genstand for en indgående behandling og drøftelse i i alt 10 møder i udvalget, og der har været afholdt samråd foruden med justitsministeren også med ministeren for familiens anliggender, som særlig har deltaget i drøftelserne af de forsorgsmæssige foranstaltninger, som man eventuelt kan iværksætte over for de homoseksuelt prostituerede. Endvidere har udvalget haft en drøftelse med rigsadvokaten og politidirektøren i København. Udvalget har modtaget en henvendelse fra Foreningen for unge Mænds Vel i anledning af forslaget om ophævelse af § 230.

I udvalget har man diskuteret med justitsministeren strafferammen i bestemmelsen om voldtægt. Ministeren har her over for udvalget givet udtryk for, at man ikke ved den ændring, der er foreslået, har tilset at vurdere denne lovovertrædelse mildere, men at ændringen er i overensstemmelse med den praksis, som man har gennemført igennem de senere år, hvor man ønsker, at strafudmålingen kan ske konkret i hvert enkelt tilfælde.

I forbindelse med lovforslagets regel om ophævelse af § 225, stk. 3, som kriminaliserer

[Thomas Have.]

forførelse af personer mellem 18 og 21 år til et homoseksuelt forhold, har det været drøftet, om man ikke herved ville komme til at savne en regel, som særlig kunne anvendes over for forhold mellem befalingsmænd og menige. Her har justitsministeren over for udvalget oplyst, at dette forhold allerede skulle være dækket af § 225, stk. 1, efter hvilken der kan gives straf for at skaffe sig et homoseksuelt forhold ved groft misbrug af partnerens tjenstlige eller økonomiske afhængighed.

Det er naturligvis en selvfølge, at man særlig dybtgående i udvalget har diskuteret konsekvenserne af en ophævelse af straffelovens § 230 og særlig, hvilke konsekvenser det vil få for det forsorgsmæssige arbejde blandt de homoseksuelt prostituerede. Her har udvalget erklæret sig enig med justitsministeren i, at det er uheldigt, at man skal benytte straffeloven som et middel til at etablere kontakt med det pågældende forsorgsklientel, et klientel, som man jo ønsker at hjælpe og ikke at straffe. Man har i udvalget drøftet, om man ikke her kunne bruge børne- og ungdomsforsorgsloven, altså om der ikke skulle være mulighed for, at børneforsorgsmyndighederne kunne overtage det forsorgsmæssige arbejde, som jo hidtil, efter udvalgets opfattelse med stor dygtighed, har været udført af politiet.

Udvalget har specielt drøftet med ministeren for familiens anliggender mulighederne for et sådant forsorgsarbejde, og ministeren er af den opfattelse, at et sådant forsorgsarbejde udmærket kan ske under den lovgivning, vi har om børne- og ungdomsforsorg. Ministeren har dog tilkendegivet over for udvalget, at hvis man skulle sætte et sådant opsøgende arbejde og behandlende arbejde i gang, ville det medføre, at et antal socialt pædagogisk uddannede personer skulle påtage sig arbejdet, og ministeren har naturligvis over for udvalget gjort opmærksom på, at det kun kan gennemføres, hvis folketinget er villigt til at stille de fornødne bevillinger til rådighed til dette arbejde.

Et andet spørgsmål, som udvalget har haft en lang drøftelse af, er den foreslåede afkriminalisering af utugtige skrifter. Man er i udvalget ud fra principielle synspunkter

om den litterære ytringsfrihed og borgernes læsefrihed i det hele taget indstillet på, at der bør ske en afdratisering af situationen omkring de pornografiske skrifter; de principielle retsplejemæssige vanskeligheder, der har været ved at administrere den nugældende bestemmelse, har også spillet en rolle i udvalgets drøftelser, som er resulteret i, at man mener, at bestemmelsen om de pornografiske skrifter nu bør ophæves.

Dette har givet udvalget anledning til at drøfte, om man ikke burde have en slags sikkerhedsventil, om man måske kunne finde et lidt snævrere pornografibegreb, som særlig kunne ramme skrifter med beskrivelse af meget grov sadisme eller anden form for grov perversitet. Herom har meningerne været delte, men jeg tror, jeg kan sige, at man i udvalget er kommet til den opfattelse, at det ikke vil være muligt at finde en sådan regel.

Vi håber, at den frigørelse, der nu sker på dette punkt, vil blive forvaltet på den måde, som det er tænkt. Vi håber ikke, at frigivelsen vil medføre en ny bølge af pornografiske skrifter, og vi har i udvalget den opfattelse, at det jo heldigvis står enhver frit for, om han ønsker at give penge ud til den slags skrifter, og at det jo i hvert tilfælde også er helt frivilligt, om man vil læse dem.

Man har endvidere drøftet det spørgsmål, om den omstændighed, at vi nu ophæver disse bestemmelser, kunne give anledning til, at der ville komme til at foregå en eksport af pornografiske skrifter til lande, hvor man har forbud imod den slags. Det er jo klart, at hvis det ville blive tilfældet, kunne det komme til at skade Danmarks anseelse i de pågældende lande. Udvalget er af den opfattelse, at risikoen for, at Danmark bliver storeksporther af pornografi, ikke ligger på den skriftlige pornografis område, men måske i højere grad på billedområdet, og her er det udvalgets opfattelse, selv om man indgående har drøftet hensigtsmæssigheden af også at give billederne fri, at man ikke for nærværende vil ophæve denne regel. Vi har drøftet, om man ikke fortsat skulle følge den del med opmærksomhed, og udvalget er enig om ikke at foreslå ændringer på det punkt for øjeblikket, idet man er af den opfattelse, at det ville være ønskeligt, om man fik en ens-

[Thomas Have.]

artet praksis i Sverige og i Danmark på det pågældende område. Det er over for udvalget oplyst, at en svensk komité, som blev nedsat i 1965, i øjeblikket arbejder med spørgsmålet. Når denne komité har afgivet betænkning, vil der jo blive lejlighed til at tage sagen op til fornyet debat.

Jeg skal med disse bemærkninger på mit partis vegne anbefale ændringsforslagets og lovforslagets vedtagelse ved anden behandling. Jeg skal også ganske kort anbefale forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar til vedtagelse her ved anden behandling.

Ib Thyregod: Som det allerede er blevet nævnt, har der været udført et betydeligt arbejde i folketingsudvalget ved behandlingen af disse spørgsmål, som jo også i høj grad har givet anledning til debat.

De problemer, som først og fremmest har beskæftiget udvalget, er pornografibestemmelsen i § 234 og bestemmelsen om homoseksuel prostitution i § 230, men også andre bestemmelser i lovforslaget har givet anledning til debat.

Den nuværende bestemmelse i straffelovens § 234, den såkaldte pornografibestemmelse, indeholder jo muligheder for at indskride såvel over for utugtige skrifter, som det siges, som over for utugtige billeder. Dette begreb utugtigt er jo, som man kan se af den retsudvikling, der har været, et relativt begreb; det er det, man i juræen kalder en retslig standard, som fortolkes forskelligt, afhængig af den frihed der i samfundet har været på de forskellige områder, kunstneriske, osv. Og man ser en ganske klar udvikling, når man ser på den praksis, som foreligger også fra domstolene ned gennem tiden, og hvor den sidste højesteretsdom jo var dommen vedrørende „Fanny Hill“.

Det, som man heller ikke kan undgå at bemærke, er, at disse sager har ført til en meget betydelig reklame netop for de bøger, der er tale om; det er således oplyst over for udvalget, at den nævnte bog, „Fanny Hill“, er blevet solgt i 400.000 eksemplarer. Det er vel næppe sandsynligt, at det ville være sket, hvis der ikke havde været en retssag om spørgsmålet. Det er også et af

de synspunkter, som man lægger vægt på fra straffelovrådets side.

Straffelovrådets flertal er jo gået ind for en ophævelse af straffelovens nugældende § 234, mens straffelovrådets mindretal, landsretspræsident Erik Andersen, har ment, at der burde opstilles særlige kriterier med hensyn til specielt sadistisk, særlig pervers litteratur o. lign. Det har ikke været muligt under straffelovrådets arbejde at finde frem til specielle kriterier, som man kunne sige ganske klart afgrænsede dette område. Vi har også diskuteret det i udvalget, men også her har vi ment, at opgaven var vanskelig.

Det spørgsmål, man kunne rejse, er imidlertid, om man skulle bibeholde straffelovens § 234, men gøre den til en hvilende bestemmelse, på samme måde som i Sverige, hvor man rent faktisk har bestemmelsen, men ikke rejser tiltale, idet tiltalemyndigheden er henlagt til justitsministeriet, og dette medfører, at der i praksis ikke rejses tiltale. Denne mulighed havde man også her, at man for så vidt måske som en overgangsordning kunne bevare § 234 som en hvilende bestemmelse, og således, at kompetencen blev henlagt til justitsministeriet. Det er også et spørgsmål, som vi har diskuteret i udvalget, om man på den måde kunne finde frem til en løsning af det spørgsmål, som vi vel i og for sig alle er enige om består, nemlig spørgsmålet om den særlig perverse, den sadistiske litteratur.

Det har ikke været muligt at vinde flertal i udvalget for synspunktet om en sådan hvilende § 234; til gengæld er det lykkedes under udvalgsbehandlingen at få ind i betænkningen det, som jeg gerne vil have lov til at citere vedrørende dette spørgsmål, det findes i betænkningen side 2; der siges her om dette spørgsmål:

„Straffelovrådets flertal har i betænkningen om pornografi (side 59) udtalt, at det kan ventes, at udviklingen efter en ophævelse af straffelovens forbud mod pornografiske skrifter vil blive fulgt med opmærksomhed, og at spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af en forbudsregel vil blive taget op til fornyet behandling, hvis erfaringerne giver anledning dertil. I tilknytning hertil ønsker udvalget at understrege betydningen af, at man sær-

[Ib Thyregod.]

lig har opmærksomheden henvendt på, om ophævelsen af den nævnte forbudsregel fører til en øget udbredelse af skrifter med skildring af sadisme eller andre grove seksuelle perversionser.“

Det er det spørgsmål, jeg her har omtalt, som udvalget altså har sagt at man særlig skal have opmærksomheden henvendt på, og jeg kan oplyse — det står ikke i betænkningen — at justitsministeren over for venstre og det konservative folkeparti, som i særlig grad lagde vægt på dette synspunkt, har lovet i folketinget at understrege betydningen af dette spørgsmål ved om spørgsmålet at udtale, at hvis det sker, at der kommer en sådan virkning af ophævelsen af forbuddet, vil han fremsætte lovforslag vedrørende dette spørgsmål. På denne baggrund har vi ment at kunne acceptere en ophævelse af straffelovens nugældende § 234, idet jeg her vil gøre opmærksom på, at denne bestemmelse jo ikke ophæves nu, men først på et tidspunkt, som justitsministeren bestemmer.

Forholdet er jo, som det fremgår af betænkningen, at der skal opsiges en international traktat, og det vil sige, at der i hvert fald går 1 år, før bestemmelsen kan træde i kraft. Så kunne man naturligvis rejse det spørgsmål, hvorledes de sager, som kommer til behandling inden for denne periode, skal behandles. Herom har vi i udvalget fået et særligt notat, som om dette spørgsmål naturligvis siger, at man vil være yderst tilbageholdende i de sager, der fremkommer i denne periode, for ikke at skabe en retsulighed. Det vil sige, at man i denne 1 års periode, som således vil fremkomme, vil have mulighed for at gøre visse erfaringer på dette område også med henblik på spørgsmålet om eventuelt at vende tilbage til problemet om § 234, således som det nævnes her i betænkningen. Vi er med baggrund i disse synspunkter gået ind for, at den nugældende bestemmelse ophæves, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der jo til den frihed, som nu fremkommer på dette område, naturligvis knytter sig et særligt ansvar.

Jeg tror, at problemet om pornografi ikke afgørende er et straffemæssigt problem — det er jo også det standpunkt, der er indtaget ved dette lovforslag — men mere er

et kulturelt problem. Det er vel således, at retslægerrådet i de udtalelser, som foreligger, ikke kan sige, at der forekommer konkrete skadevirkninger af pornografi, men på den anden side er det vel endnu ret usikkert, hvorledes det ligger, og derfor er det klart, at den frihed, som nu kommer til at eksistere på dette område, også må følges op med et vist ansvar på det kulturelle område, og jeg vil gerne her opfordre til, at de, som specielt har ansvaret for det kulturelle område, lever op til dette ansvar; og jeg tænker naturligvis her bl. a. på radio og fjernsyn, som har en betydelig kulturel opgave.

Jeg vil gerne om problemet omkring billederne sige, at det, som er sket ved denne betænkning, er jo, at ministerens forslag er blevet fulgt; det betyder altså, at for billedernes vedkommende sker der ingen ændringer. Når jeg nævner dette specielt, er det fordi det af pressemeddelelser kunne synes, som om det af udvalgsbetænkningen fremgik, at man fremover kun ville skride ind over for billeder, hvis der forelå sadisme eller andre særlige perversionser. Det er altså ikke tilfældet; i betænkningen vil man kunne se, at der ikke er sket ændringer på billedområdet, og det mener vi også er rigtigt ud fra de synspunkter, som straffelovrådets flertal, ja, for så vidt hele straffelovrådet har givet udtryk for, og også ud fra de synspunkter, som justitsministeren har anført bl. a. i forbindelse med lovforslagets første behandling.

Jeg skal endvidere gøre nogle bemærkninger om den anden bestemmelse, som vi navnlig har beskæftiget os med, straffelovens § 230 om den homoseksuelle prostitution. Denne bestemmelse er jo blevet kaldt den grimme lov, fordi man siger, at der her foreligger en vis diskriminering. Vi har i udvalget set på, hvorledes bestemmelsen blev praktiseret, og det har rent faktisk vist sig, at det er uhyre få tilfælde, hvor der er straffet efter denne bestemmelse. Det er altså en bestemmelse, der ikke har virket som straffebestemmelse, men snarere som en bestemmelse, hvormed man kom i kontakt med de unge mænd, som var kommet ud i den homoseksuelle prostitution.

Det, man har været betænkelig ved, hvis man opgiver straffelovens § 230, er, hvor-

[Ib Thyregod.]

ledes det så vil gå med det forsorgsarbejde, som udføres bl. a. af Foreningen for unge Mænds Vel netop på dette område. Både politidirektøren og børneværnet har været inde på vanskelighederne ved, hvis man ophævede bestemmelsen i § 230, fremover at skabe denne kontakt mellem forsorgsarbejdet og de unge mænd. En vis mulighed herfor findes jo dels i løsgængeribestemmelsen i § 199, dels i politivedtægten. Familienministeren har i udvalget gjort rede for sine synspunkter og erklæret, at hun vil gøre en særlig indsats på dette område.

Jeg tror, det vil være rimeligt, at man støtter sig til det arbejde, foreningen har udført, og som har været værdifuldt, og jeg tror, at man ved hjælp af denne forenings fortsatte arbejde og ved socialpædagogisk arbejde i øvrigt vil kunne gøre en indsats over for den homoseksuelle prostitution og for de unge. Derfor er vi, uanset de betænkeligheder, som jeg her har givet udtryk for, gået med til, at straffelovens § 230 bliver ophævet, fordi vi regner med, at der er andre muligheder for at skabe den sociale forsorg for de unge mænd, der her er tale om. Det er en forudsætning fra vor side, at vi har fået dette tilsagn i udvalget om, at der vil blive arbejdet på dette område.

Udover dette har der i udvalget været diskuteret blodskamsbestemmelsen, som der er enighed om, og voldtægtsbestemmelsen, hvorom jeg henviser til udvalgsbetænkningens udtalelse om, at det ikke er tanken, at man vil ændre selv strafværdigheden af voldtægt og heller ikke straffen. Det er kun minimumsstrafferammen, der skal ændres for de specielle tilfælde, hvor man har ment, det var urimeligt at anvende den hårde straf, og som har givet anledning til forskellige afgørelser i retssager.

Vi har også besluttet os til at ophæve § 235 om forargelige annoncer for præventive midler. Vi mener, det er rigtigt, at der finder en annoncering sted, men jeg henstiller dog til dem, som foretager denne annoncering, at man lader denne annoncering ske på en stilfærdig måde. Vi er i udvalget enige om, at det er rimeligt, at det er en god ting, at vi får en sådan annoncering, det samme synspunkt, som også har

været fremhævet i forbindelse med lovforlaget om abortproblemet.

Vedrørende forældelsesbestemmelserne kan jeg sige, at der har ikke været diskussion i udvalget, og jeg kan derfor for mit vedkommende anbefale lovforslagene. Jeg skal dog sige, at der ved tredje behandling vil være enkelte af venstres gruppe, som ikke kan stemme for.

Thestrup: Jeg tror, jeg kan sige, at vi i udvalget alle har bestræbt os for at nå til en enig indstilling vedrørende det her foreliggende lovforslag. Det er nemlig meget vigtigt, at der er en meget bred tilslutning til en straffelov. Kun derved kommer den til at stå for offentligheden som et udtryk for, hvad vi alle finder så farligt og forkasteligt, at vi belægger det med straf; denne almindelige fordømmelse af visse handlinger har sikkert en større betydning, en større indfyldelse på mennesker, end den egentlige straf har det.

Vi er da også nået til enighed i udvalget, men en sådan enighed nås jo ikke, uden at hver især giver visse afkald, og jeg vil straks sige, at der foreligger et sådant afkald et par steder for mit eget vedkommende. Idet jeg henviser til mine udtalelser ved lovforslagets første behandling, hvor jeg på mit partis vegne tilsluttede mig det med undtagelse af to bestemmelser, skal jeg indskrænke mig til at udtale mig om disse to bestemmelser.

Den første er ophævelsen af § 230:

„Modtager nogen betaling for at udøve kønslig usædelighed med en person af samme køn, straffes han med hæfte eller med fængsel indtil 1 år.“

Det er under den meget grundige udvalgsbehandling, vi har haft, oplyst, at straf efter denne bestemmelse meget sjældent har været idømt, men at bestemmelsen har været brugt af politiet til at få fat i trækkerdrengene og få dem bragt under social og opdragelsesmæssig forsorg. Vi er blevet gjort bekendt med det store arbejde, der på dette område er gjort af sædeligheds-politiet under politiinspektør Jersilds ledelse og af Foreningen for unge Mænds Vel, men vi har jo samtidig måttet erkende — jeg gjorde det allerede ved første behandling — at det er principielt forkert at have en

[Thestrup.]

straffebestemmelse, som man ikke straffer efter, men kun bruger for at igangsætte sociale foranstaltninger.

Jeg kan derfor, omend jeg stadig har nogen betænkelighed, tilslutte mig, at bestemmelsen ophæves, når der til gengæld sættes et forsøgsarbejde i gang blandt de unge homoseksuelt prostituerede. Det er lovet os af familieministeren. Jeg tror, at et sådant arbejde, rigtigt udført og byggende på politiets og Foreningen til unge Mænds Vels erfaringer, eventuelt i samarbejde med dem, har mulighed for at nå gode resultater. Området er et forsøgsområde og ikke et straffelovsområde.

Det andet punkt er ændringen af straffelovens § 234, hvorefter straf for pornografi afskaffes, medens straf for utugtige billeder og genstande opretholdes. Allerede ved første behandling gav jeg på mit partis vegne principiel tilslutning hertil, men jeg tog forbehold, for så vidt angår pornografiske bøger med stærk islet af sadisme, og jeg tog tillige det forbehold, at vi måtte sørge for, at vort land ikke blev en international central for pornografi.

Vi har i udvalget fået oplyst, at der efter lægers og psykologers mening ingen skadevirkninger kan påvises selv for børn og unge mennesker ved læsning af sådanne skrifter, og vi har fået oplyst, og det tillægger jeg en særlig betydning, at det ikke er bøger af denne art, der har det store salg. De købes gennemgående kun af en lille, på dette område ejendommeligt indstillet kreds. Det store salg ligger i bøger af „Fanny Hill“-typen, og det, der først og fremmest bidrager til salget, er den reklame, det giver, at disse bøger bliver beslaglagt eller på anden måde trukket frem i offentligheden og betegnet som i ganske særlig grad sjofle. Vi har derfor opgivet at fastholde et forbud for de sadistiske bøger. Jeg tror, at disse bøger i mangel af den omtale og reklame, som beslaglæggelse eller retssager giver, forbliver i den sfære af ubemærkethed, hvor de hører hjemme, kun kendt af og læst af mennesker, der på dette område har en fra det almindelige afvigende indstilling.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt vort land skulle blive en pornograficentral, har vi fået oplyst, at det, der internationalt

eksporteres, er billeder og kun i ringe grad pornografisk læsestof.

Jeg er ligesom andre ked af, at vi, når vi vedtager disse bestemmelser, må opsigse internationale overenskomster om bekæmpelse af udbredelse af pornografi, men det kan vist ikke være nogen hemmelighed, at det arbejde, der andre steder, i andre lande, udføres for denne bekæmpelse, er så minimalt, at det er uden større betydning. Spørgsmålet er så, om vi skal være ærlige og erkende, at vi intet gør, eller vi skal love noget, som vi ikke agter at holde. Jeg tror, de fleste herinde vil være tilhænger af det første.

Jeg beder om, at man vil bemærke udtalelserne i betænkningen; hr. Ib Thyregod var inde på det, og jeg kan slutte mig til det, han sagde. Vi mener, at gennemførelsen af forslaget her vil få den pornobølge, der vel allerede er i aftagende, til at ebbe ud. Skulle dette ikke være tilfældet, er mit parti af samme opfattelse som straffelovrådet og som hr. Ib Thyregod og hans parti, at så må spørgsmålet tages op på ny; thi formålet for os er at få udbredelsen af pornografiske skrifter bragt ned på det stadi, den normalt har. Der har altid, og der vil altid være mennesker, der har en vis trang til at læse sådanne bøger.

Med disse ord kan jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse og i særlig grad ændringsforslaget, som jeg allerede ved første behandling gik ind for. Jeg bemærker, at der også er et par af mine gruppefæller, der ikke mener at kunne stemme for det foreliggende lovforslag.

Mit parti kan ligeledes anbefale at stemme for lovforslaget om ændringer i reglerne om forældelse af strafansvar.

Poul Dam: Hr. Thestrup indledte med at tale om, at det var af betydning, at ændringer i straffeloven skete i den størst mulige enighed, og at man i denne sammenhæng nødvendigvis måtte bøje synspunkterne mod hinanden. Jeg er ganske enig heri, og det er da også et sådant synspunkt, der i denne sag ligger bag min tilbageholdenhed med hensyn til at stille ændringsforslag; for det kan jo ikke nægtes, at også vi på forskellige punkter har måttet give afkald på nogle af vore principielle ønsker. Det vil

[Poul Dam.]

også sige, at vor glæde over, at vi nu får gennemført denne lov, ikke skal tages som udtryk for, at vi mener, at dette skulle være det sidste ord i sagen. Jeg regner med, at der foran os i de kommende år ligger en række andre straffelovsrevisioner, som skal bidrage til at gøre straffeloven stadig mere moderne og stadig mere liberal. Der er tre områder i betænkningen og i lovforslaget, jeg i denne forbindelse vil knytte nogle bemærkninger til.

For det første er det spørgsmålet om blodskam. Det, der sker her, er en forbedring. Vi mener stadig væk, at man må nå frem til en retstilstand, hvor blodskam mellem voksne er straffri, og at der inden for det kriminaliserede område kun er forhold mellem voksne og mindreårige tilbage; men det kan vi næppe opnå nu, det må komme ved en senere lejlighed.

De ændringer, der sker på det område, der kan betegnes som det homoseksuelle område, er også forbedringer. Den afkriminalisering, som her er i gang, er efter vor mening af stor betydning. Det skal imidlertid ikke forstås sådan, at vi ikke har bekymringer ved de regler, der bliver tilbage; vi er ikke helt trøstige ved, at en forsorg som skitseret kan løse problemerne, ikke fordi vi tror, at forsorg ikke i alle tilfælde er bedre end straffeforanstaltninger, men fordi vi er bange for, at man endnu ikke har fundet den rette form for denne forsorg og vil have meget store vanskeligheder med at finde de rette mennesker til at varetage den. Det er noget, man bør være ganske overordentlig opmærksom på. Det er nævnt i betænkningen, og jeg tror, det skal understreges meget stærkt, at der her er et rekrutterings spørgsmål, et spørgsmål om personale, og et spørgsmål om bevillinger, og at det formentlig er en meget, meget vanskeligere opgave, end man forestiller sig.

Med hensyn til ophævelsen af § 225, stk. 3, der handler om forførelse af personer mellem 18 og 21 år, er jeg ganske enig i, at denne bestemmelse skal ophæves, men jeg vil lige tilføje ud over det, der står i betænkningen om problemerne mellem befalingsmænd og menige, at der er vel også visse muligheder for problemer i forbindelse med skoler for voksne ungdom, hvor det, at kriminaliseringen ophører, måske gør det vanskeligere

at få klaret nogle af de problemer, der kan opstå, når man får i denne henseende uønskede lærere inden for skolens døre; det er problemer, som naturligvis ikke kan klares inden for justitsministerens område, men måske er der problemer, som man i anden sammenhæng skal være opmærksom på.

Pornografiparagraffen bliver jo nu væsentligt forbedret. Det er højst tiltrængt. Det, der er galt med den, er jo, må man sige ud fra en litterær interesse, at man kriminaliserer bøger efter deres indholds karakter og ikke efter deres kvalitet. Det værste ved en hel del af de pornografiske bøger er jo, at de er skrevet så usandsynlig dårligt. Det er i og for sig det, som man, når man tvangsmæssigt må beskæftige sig med en række af disse bøger, mest lægger mærke til, at der er nogle litterært overordentlig fremragende produkter inden for genren, bøger, som ikke kan skade nogen, og som ikke kan genere særlig, men tværtimod ofte kan give en værdifuld litterær oplevelse, og så alt det andet, og alt det andet er jo nok det meste. Men denne forskel mellem det litterært værdifulde og det ikke-værdifulde findes jo også inden for den kategori, som man fra visse sider i udvalget gerne fortsat ville have kriminaliseret, hvis man ellers havde kunnet finde en formulering for det, og det var jo ganske overordentlig svært, nemlig den sadistiske litteratur. Man kan meget vel tænke sig, og jeg mener, vi har eksempler på det, en litteratur med et betydeligt indhold af sadistisk karakter, men som samtidig er af så høj litterær kvalitet, at det er meget tvivlsomt, om man bør gribe ind over for den.

Der er for mig ingen tvivl om, at den fuldstændige skrive- og trykkefrihed er nødvendig, også fordi den på længere sigt gennem den frie konkurrence vil medføre, at det kun er kvaliteten, der bliver tilbage. Jeg tror derfor også, det er helt misforstået, når man i straffelovrådet har talt om, at man skulle følge udviklingen efter den nye § 234's vedtagelse med opmærksomhed, og at man skulle tage spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af en forbudsregel op til fornyet behandling. Jeg tror simpelt hen, at det er, skal jeg sige lidt naivt; jeg tror simpelt hen, at her er et område, hvor der

[Poul Dam.]

ikke er nogen vej tilbage. Når forbuddet er afskaffet, kan man ikke begynde at indføre nye forbud. Jeg mangler, måske heldigvis, fantasi til at forestille mig, at udviklingen skulle blive sådan, at man for alvor kunne begynde at overveje en ny forbudsregel, og jeg kan i hvert fald slet ikke forestille mig, at jeg kunne tale for en sådan.

Vi har ikke kunnet få rimelig tilslutning i udvalget til tanken om, at også billeder skulle afkriminaliseres. Jeg forstår dette sådan, og jeg håber, jeg forstår det rigtigt, for ellers skulle jeg have sagt til i tide, at det, der er tale om her med billeder, er enkeltstående billeder, billeder i enkelt-fotografier eller lysbilleder, sådan som den slags jo væsentligt produceres, og at der ikke er tale om billeder, der indgår i skrifter, altså at et billede i samme øjeblik, det indgår i et skrift, er dækket af straffriheden; jeg håber meget, jeg har forstået dette rigtigt, for ellers er der nogle ganske væsentlige forudsætninger, der er bristet for i hvert fald mig.

Jeg mener, at vi, næste gang vi skal have ændret denne paragraf, også skal have gjort billeder straffri. Jeg ved ikke, om det virkelig er alvor, at man blev bange for justitsministerens dulgte trussel om at indlægge udvalget til et lysbilledforedrag; jeg er nok klar over, at der findes ret ubehagelige ting på dette område, men jeg tror alligevel, at det er friheden, som er vejen frem, og jeg håber, vi får den næste gang.

Med disse bemærkninger skal jeg gentage min glæde over, at vi er nået frem til enighed om disse regler, og at vi kan forvente denne straffelovsforbedring gennemført nu med det første.

Elsé-Merete Ross: Som det fremgår af betænkningen, har der været meget indgående drøftelser om nogle af paragrafferne, førend udvalget nåede til enstemmig at tiltræde ministerens lovforslag med en enkelt lille ændring.

Jeg er meget tilfreds med, at § 230 nu ophæves. Det er uheldigt at benytte straffeloven som middel til at etablere kontakt med mennesker, som man ønsker at hjælpe. Under første behandling fremhævede jeg det nødvendige i i stedet at gøre en øget indsats på grundlag af loven om børne- og

ungdomsforsorg for at hjælpe de unge homoseksuelt prostituerede. Ministeren for familiens anliggender vil ved hjælp af social-pædagogisk uddannede personer sætte et opsøgende og behandlende arbejde i gang, såfremt hun får de nødvendige bevillinger. På det radikale venstres vegne skal jeg anbefale, at der bevilges midler til dette arbejde.

Jeg finder ikke grund til igen at komme ind på argumentationen for en ophævelse af forbuddet mod pornografiske skrifter. Hvis vi, som vi har drøftet det, havde bibeholdt et forbud mod beskrivelser af perversiteter af ekstrem karakter og sadisme, havde vi ikke opnået at gøre hele dette område fri for sensationer. Der ville fortsat være retssager, der blev en reklame for den slags bøger, og en afgrænsning af det tilladte og det forbudte ville stadig give vanskeligheder.

Som det fremgår af betænkningen, har meningerne i udvalget om ophævelse af forbuddet mod billeder været delte. Jeg synes, det fremgår af pornografibetænkningen, at straffelovrådet har haft det svært i sine drøftelser om dette spørgsmål. De siger, at det er et vanskeligt vurderingsspørgsmål, hvilken vægt der bør tillægges de forskellige betragtninger vedrørende billeder. De skriver ikke, at de fraråder ophævelse af forbud mod billeder, men at de ikke foreslår, at en ophævelse af forbuddet mod utugtige skrifter ledsages af en samtidig ophævelse for utugtige billeder. I øvrigt sætter de flere steder ordet „utugtig“ i gåseøjne, da de ligesom flere af de adspurgte sagkyndige åbenbart mangler en tilfredsstillende definition af begrebet utugtige billeder. Jeg synes, man må kunne fortolke straffelovrådets formulering sådan, at det ved en senere drøftelse eventuelt vil kunne tilråde en ophævelse af forbud for billeder.

Folketingsudvalget har valgt den samme formulering som straffelovrådet, nemlig ikke at foreslå en ændring med hensyn til billeder. Da en svensk komité arbejder med spørgsmålet, vil man afvente dens resultater. Som så ofte henvises til det ønskelige i at have ensartet praksis i Sverige og Danmark. Det finder jeg også ønskeligt, men jeg finder trods alt, at det må afhænge af, hvilket resultat man kommer til i Sverige, og om vi kan acceptere det. Jeg går ud fra, at det

[Elsa-Merete Ross.]

svenske udvalg kender den danske pornografibetænkning, og jeg håber, den særlig vil hæfte sig ved de mange bilag med udtalelser fra særligt sagkyndige, læger, pædagoger, psykologer, sociologer, som ikke ud fra deres erfaringer eller i deres faglitteratur kan påvise skadevirkninger hverken ved læsning eller beskuelse af pornografi.

Både retslægerrådet og pædagogerne fremhæver, at det er deres anskuelse, at det klientel, der anskaffer sig utugtige billeder og film, i overvejende grad består af midaldrende og ældre mænd, som ad denne vej søger seksuel stimulation. For børn og ganske unge har det ingen interesse. Overlæge Finn Tofte hævder, at betragtning af nøgenbilleder for utallige mennesker, der af den ene eller den anden grund ikke kan få seksuelt afløb for deres drifter, er af stor mentalhygiejnisk værdi og en sikkerhedsventil for et mere eller mindre dominerende forestillingsindhold. En kendt psykiater ved et af vore statshospitaler anbefalede mig for nylig stærkt at gå ind for at ophæve forbuddet mod billeder.

Disse læger tænker ikke blot på de nøgenfotografier, der nu fremstilles uden forbud, men på dem, man stadig vil forbyde. Måske skulle man nøjes med at forbyde billeder af perverse seksuelle handlinger, men som retslægerrådet siger i sin udtalelse, er begrebet perversion vanskeligt at afgrænse. Det omfatter en række mere eller mindre afvigende seksuelle handlinger, hvoraf nogle indgår i almindelig seksuel aktivitet. I øvrigt er de seksuelle normer i et samfund ikke ens inden for de forskellige socialgrupper.

Man kan indvende, at man ikke kan frigive billeder, fordi de er af mentalhygiejnisk betydning for mindre grupper inden for et samfund. Man hævder, at normale mennesker ikke har behov for at se sådanne billeder og eventuelt blive erotisk stimuleret derigennem. For det første er det vanskeligt at give en definition på, hvad et normalt menneske er, for det andet har man vel intet virkeligt skøn over, hvor stort be-

hovet er i befolkningen. Jeg tror, at forbuddet mod de utugtige billeder har gjort det spændende at prøve at skaffe sig billeder også i kredse, som tidligere ikke havde nogen interesse derfor, på samme måde som det er gået med de utugtige skrifter. Pædagogerne fremhæver, at den pornografiske litteratur havde medvirket til en mere åben debat om seksuelle emner, det vil sige, at en række tabuer er blevet forladt. Poul Henningsen har engang sagt: „Menneskets anatomi har ingen uanstændige steder.“ Hvis alle havde den opfattelse, ville sikkert en stor del af det pornografiske billedmateriale blive så uinteressant, at der ikke var den samme afsætning for det som nu.

Ved første behandling sagde jeg, at jeg ønskede, at man, hvis man frigav billeder, forhandlede dem diskret, og at man tog hensyn til folk, som ikke ønskede at se disse billeder. Det mener jeg stadig. Jeg har bøjet mig i udvalget og har ikke foreslået en ændring, men det er ikke ensbetydende med, at jeg mener, man skal høre op med at drøfte spørgsmålet, tværtimod.

Til slut skal jeg sige, at det radikale venstre kan give tilslutning til lovforslaget, som det foreligger. Det samme gælder for det andet lovforslag om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar.

Diderichsen: Jeg vil også gerne slutte mig til anråbelsen af den hellige enighed og fortsætte med at udtale det fromme ønske, at den også ville brede sig til andre områder, også dem, som har mere med kroner og øre at gøre end dette.

Ellers skal jeg ligesom hr. Thestrup nøjes med at knytte bemærkninger til to af paragrafferne, først til § 230, hvor jeg gerne også vil understrege, at vi for vort vedkommende lægger megen vægt på, at der bliver en fortsættelse af det allerede igangværende forsorgsarbejde, og at dette kan udbygges på en fornuftig måde. Vi skal også være rede til at være med til at skaffe dækning for de forøgede udgifter, hvis vi kan overbevises

[Diderichsen.]

om, at de foranstaltninger, man vil træffe, er præget af menneskekundskab og menneskelig forståelse parret med den tilstrækkelige psykologiske og medicinske viden.

Den anden paragraf, jeg vil nævne, er § 234, hvor vi endnu en gang understreger, og jeg vil også endnu en gang anråbe gamle Grundtvig og minde om, at der skal være frihed for Loke såvel som for Thor; i dette tilfælde må man vel sige, det er særlig Lokes område, det drejer sig om. Ud fra dette grundsynspunkt går vi ind for og anerkender fuldt ud, at øjeblikket er kommet til frigivelsen af de pornografiske skrifter. Jeg er stort set enig i de argumenter, som ligger bag ved denne beslutning, og som jo også har vundet almindelig tilslutning. Jeg må sige, jeg tror ikke på, at man kan vende tilbage til en sådan lovgivning; når man én gang har givet Loke denne frihed, så tror jeg, det vil være meget vanskeligt at lægge ham i lænker igen.

Med hensyn til eksporten har det glædet mig at læse i betænkningen, at der ikke med hensyn til udførsel af utugtige skrifter foreligger noget væsentligt problem. Vi skulle ikke kunne komme til at prange i den internationale verden som en særlig fremragende storeksportør på dette område.

Hvad billederne angår, må jeg nok sige, at jeg i og for sig ud fra det anførte citat vel nok til syvende og sidst ville anse det for bedst, om man havde taget skridtet fuldt ud og også frigivet billederne, men så til gengæld, som det også er anført i betænkningen, havde skærpet bestemmelserne med hensyn til forbud mod offentlig udstilling af disse billeder.

Men som sagt, enigheden skal herske, og vi vil fra liberalt centrums side altså stemme for lovforslaget og det foreliggende ændringsforslag.

Hr. Poul Dam var inde på en ganske interessant lille enkelthed, som jeg også gerne ville have oplyst lidt nøjere, nemlig spørgsmålet om billeder, som er ledsaget af tekst eller, som hr. Poul Dam sagde, indgår som led i et skrift, er billeder eller skrift. Det kan der virkelig diskuteres meget om. Efter min opfattelse må billedet dog vistnok vedblive at være et billede, hvad enten det står uden tekst og taler for sig selv, hvad de fleste af disse billeder unægte-

lig gør, endda på en særdeles voldsom måde, eller det er ledsaget af en kort underskrift eller indgår i en side, hvorpå der står tekst både øverst og nederst. Men jeg vil gerne høre en så klog og afvejende jurist som vor justitsminister udtale sig om dette interessante problem.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg er aldeles enig med hr. Thestrup og andre ordførere i, at det er overordentlig vigtigt, at en lovgivning som den, vi her har med at gøre, gennemføres med så bred tilslutning som overhovedet muligt. Derfor takker jeg udvalgets medlemmer for indstillingen, og for den resignation, der fra flere sider er udvist, så det har været muligt at komme med en enstemmig indstilling. Det gælder både dem, der har ønsket fortsat at kriminalisere det, man har betegnet som grov sadisme eller perversion, og dem, der har ønsket, at vi skulle gå det skridt videre og frigive også den billedlige pornografi.

Jeg tror, at forslaget er udtryk for en sund balance, som har dækning i den opfattelse, der i øjeblikket råder. Herom vidner i hvert fald også den modtagelse, forslaget har fået i praktisk talt hele landets presse. Der er vel nogen, der synes, at forslaget går for vidt; et enkelt blad, som jeg har set, gør det i hvert fald. Der er enkelte blade, som synes, at forslaget ikke går vidt nok, men det store flertal af aviser her i landet har bakket forslaget op i den skikkelse, det nu har, og jeg tror, vi må acceptere det og gennemføre det og så overveje situationen om et stykke tid.

Her vil jeg da gerne efter opfordring understrege det, der står både i straffelovrådets betænkning side 59 og i udvalgets betænkning side 2, anden spalte, om, at udviklingen efter ophævelsen af straffelovens forbud mod pornografiske skrifter skal blive fulgt med opmærksomhed, og at spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af en forbudsregel vil blive taget op til fornyet behandling, hvis erfaringerne giver anledning dertil. Jeg skal også sige her, at det er af værdi at understrege betydningen af, at man særlig har opmærksomheden henvendt på, om ophævelsen af forbudsreglen fører til en øget udbredelse af skrifter med skildringer af sadisme eller andre grove seksuelle perversioner. Bliver dette tilfældet, vil

[Justitsministeren.]

der være grund til at tage spørgsmålet om gennemførelse af en forbudsregel op til overvejelse, men jeg vil også gerne her sige, at jeg tror ikke meget på, at det vil være muligt at vende tilbage til en forbudsregel, når den først er afskaffet; det er jeg helt enig med hr. Diderichsen og hr. Poul Dam i. Jeg vil ikke gå så vidt som hr. Poul Dam og karakterisere bemærkninger og forventninger af den art som naive, for jeg ved udmærket, at der står prisværdige overvejelser bag ønsket om, at dette gøres.

Hr. Ib Thyregod drøftede netop spørgsmålet om, hvorvidt man kunne begrænse § 234 til at angå sadisme, perversitet. Hr. Ib Thyregod karakteriserede rigtigt det begreb, vi nu har i straffeloven, utugtighedsbegrebet, som en retslig standard. Ændrer vi loven på det punkt, vil der jo blot ske det; at vi afløser den ene retslige standard med en anden, som det vil være lige så svært for domstolene at anvende, som det har været at anvende dem, vi nu har.

Men i modsætning til de fordele, vi har ved, at der dog ligger en fast eller i hvert fald en praksis — man kan vist ikke kalde den fast, men der ligger en praksis — som kan være vejledende også i fremtiden for anvendelsen af det utugtighedsbegreb, vi nu har i loven, så vil domstolene i tilfælde af en ny retslig standard ikke have nogen støtte i form af tidligere praksis.

Med hensyn til § 230 forstår jeg meget vel de betænkeligheder, der har været fremme. Man frygter, at det ikke vil være muligt at erstatte det forsorgsarbejde, som den gældende straffetruksel har givet politiet mulighed for at foretage. Man har rigtigt, synes jeg, fremhævet, at det er principielt forkert — jeg tror, det specielt var hr. Thestrup, der brugte udtrykket — at have en straffetruksel som redskab for et forsorgsmæssigt arbejde. Det er jeg aldeles enig i, og det er en af hovedgrundene til, at vi foreslår denne regel afskaffet. Vi tror jo, at det vil være muligt fortsat at få politiet involveret i dette forsorgsarbejde. Vi mener, at politivedtægten kan give tilstrækkeligt grundlag for en politimæssig indgriben.

Vi skal for resten netop i dag senere i spørgetiden behandle et tilfælde, hvor politiet på grundlag af politivedtægten greb ind

og ydede en forsorgsmæssig hjælp, hvor der var behov derfor. Jeg tænker naturligvis på den unge pige, der ikke ville opgive sit navn. Beviset for, at vi kan bruge politivedtægten, er hermed ført. Men jeg er da helt enig i og vil gerne gentage det, vi har lovet i udvalget, at der bør etableres et forsorgsarbejde ved engagering af dertil uddannede personer, og at familieministeren og jeg vil forsøge at skaffe dækning for de udgifter, som dette vil medføre.

Hr. Poul Dam rejste spørgsmålet om billedlig pornografi, der placeres i litterære værker; det kan være H. C. Andersens eventyr eller måske andre bøger, som der ikke skal betales forfatterhonorar for at optrykke. Jeg tror, at man, hvis man accepterede hr. Poul Dams synspunkt, ville skabe for let en mulighed for at omgå den forbudsregel, vi opretholder ved forslaget. Jeg kan ikke give en konkret besvarelse af, hvorvidt man kan tillade sig at have pornografiske billeder i et litterært værk. Det må afhænge af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, en vurdering, som det må være domstolene sag at foretage, men blankt på forhånd at give tilslutning til, at man blot kan putte pornografiske billeder ind i et litterært værk, så passerer det, den går ikke. Det er jeg sikker på at hr. Poul Dam ved nærmere eftertanke også vil give mig ret i at man ikke godt kan acceptere.

Til fru Else-Merete Ross vil jeg bare sige, at jeg tror ikke, der kan være nogen tvivl om, at den svenske komité, der behandler pornografilovgivningen, om den ikke er bekendt med vore motiver, så vil gøre sig bekendt med både lovmotiver og lovforslag og folketingsbehandlingen af lovforslaget.

Jeg tror, jeg hermed har svaret på det, der er grund til at komme nærmere ind på. Det er jo ikke meningen, vi skal forny debatten; den har været ført i udvalget i mange og lange timer.

Jeg takker for det meget dygtige arbejde, der er udført i udvalget; det har været interessant at deltage i disse forhandlinger. Og jeg takker særlig for den enstemmighed, som er opnået.

Ib Thyregod: Blot en kort bemærkning til hr. Poul Dam, som karakteriserede straffelovrådets udtalelse som naiv og derigennem også karakteriserede udvalgets be-

[Ib Thyregod.]

tænkning som naiv. Der står det pågældende sted i udvalgsbetænkningen:

„I tilknytning hertil ønsker udvalget“

— det er altså hele udvalget —

„at understrege betydningen af, at man særlig har opmærksomheden henvendt på, om ophævelse af den nævnte forbudsregel fører til en øget udbredelse af skrifter med skildring af sadisme eller andre grove seksuelle perversionser“.

Jeg vil gerne takke justitsministeren, fordi han til dette føjede som sin personlige bemærkning, at hvis der bliver tale om dette, vil han tage spørgsmålet om genindførelse af en forbudsregel op til overvejelse. Og så vil jeg gerne om det interessante spørgsmål, som hr. Poul Dam rejste, og som ikke har været rejst af ham i udvalget, om billeder i forbindelse med tekst, sige, at naturligvis kan det jo ikke være således, at fordi man sætter en tekst på et billede, skabes der derigennem en ændret retstilstand for billedet.

Poul Dam: Jeg beklager, hvis ordet naivt har stødt nogen. Jeg anser mig selv for at være et naivt menneske på mange områder, så jeg vil i hvert fald derved have angivet, at jeg anser det for at være i visse henseender en ganske tiltalende egenskab.

Jeg er i hvert fald så naiv, at jeg ikke havde den fantasi, som jeg opdagede justitsministeren havde, når han talte om, at man kunne optrykke en eller anden tekst og så sætte pornografiske billeder til den, som ikke havde noget som helst med teksten at gøre. Når jeg fremførte dette med billeder i skrifter, tænkte jeg på billeder, der indgik i en sammenhæng med skrifterne. Jeg har opfattet det sådan — og jeg er ked af, at min naivitet har medført, at jeg først nu er blevet opmærksom på, at der var et problem her — at billeder i den nye formulerings forstand var isolerede billeder, ikke billeder, der indgik i et skrift. Ellers er vi jo nemlig i en situation, hvor det stadig er ganske overordentlig besværligt for forlagene at vide, hvad de må, og hvad de ikke må, og det var jo netop det, vi skulle undgå.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg vil gerne først sige, at jeg absolut ikke nærer

nogen antipati mod naive mennesker, tværtimod. Det er som regel de bedste; det står jo også skrevet: salige er de enfoldige osv.

Med hensyn til det spørgsmål, hr. Poul Dam nu nærmere konkretiserer, om man har lov til i en almindelig litterær bog at komme med pornografiske billeder, som illustrerer teksten i sammenhæng, kan jeg kun sige som før: det må i det enkelte tilfælde afhænge af en konkret vurdering, og det må være domstolens sag at afgøre det. Jeg kunne tænke mig, at hvor de finder at billederne er en naturlig og i sammenhængen helt rimelig illustration til det, der står skrevet i bogen, vil de nok anlægge en lidt læmpeligere vurdering, end hvor de kan se at formålet med det hele i virkeligheden er at udfordre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m. v.).

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og §§ 2 og 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser om forældelse af strafansvar.

Lovforslagets §§ 1-17 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at de to lovforslag går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om boligbyggeri.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 118) findes i tidenden sp. 2917, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1367).

Der var stillet 34 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Axel Ivan Pedersen: Det fremsatte forslag til lov om boligbyggeri har været underkastet en meget grundig behandling i boligudvalget. Herom vidner ikke mindre end 30 ændringsforslag fra boligministeren. En del af ændringsforslagene er afledt af lovgivningen om det almennyttige byggeri, landsbyggefonden og boligsikringen. Men derudover er der, som det fremgår af betænkningen, en del ændringsforslag, som direkte tager sigte på en hurtigere normalisering af boligmarkedet, f.eks. den nye § 102. Andre ændringsforslag, f.eks. §§ 90-98 i kap. XIII, er en direkte imødekommelse af kommunale synspunkter, som særlig hovedstadskommunerne har fremsat. Med de nye paragraffer er der skabt en større bevægelsesfrihed og mulighed for kommunerne i deres bestræbelser for at hjælpe de økonomisk vanskeligt stillede i henseende til beboerindskud, ligesom der gennemføres en bestemmelse om, at indeksreguleringsprovenuet tilfalder kommunerne i de tilfælde, hvor de har betalt beboerindskud, som der er åbnet adgang til at gøre for pensionister og familier med 2 eller flere børn. Da der stadig er åbnet kommunerne adgang til i andre tilfælde at yde lån eller garanti for lån til beboerindskud, for så vidt angår 90 pct. af dette indskud, vil det sige, at for så vidt angår beboerindskud, er nyordningen og den gældende ordning koordineret på en sådan måde, at de betænkeligheder, man måtte have haft fra kommunernes side, kan falde væk. Men også på andre områder er de

kommunale beføjelser udvidet. Det gælder f.eks. godkendelse af lejen ved ibrugtagning af statsstøttet udlejningsbyggeri og senere eventuelle ændringer i lejen, ligesom det må nævnes; at de hidtidige erstatningsbestemmelser for saneringsramte nu også gælder husstande, som får boligvanskeligheder som følge af nedbrydning af ejendomme foranlediget ved gade- og vejgennembrud.

Endelig bør det tilføjes, at de kommunale organisationer også er imødekommet ved en bestemmelse om ophævelse af kommunegarantien for statslån efter den hidtidige byggestøttelovgivning til private parcel- og rækkehuse, hvilket vil betyde en administrativ lettelse for kommunerne.

Der vil dernæst være anledning til at gøre et par bemærkninger om bortfald af bruttoprincippet ved prioritering og genindførelse af nettoprincippet, vel ikke mindst når det tilføjes, at der er foreslået en bestemmelse om, at i de tilfælde, hvor en kommune har betalt indskud, tilfalder provenuet af indeksreguleringen denne kommune. Det er naturligvis rigtigt, at det kan forekomme nogle ubehageligt at have betalt højere beboerindskud i den tid, bruttoprincippet har været gældende, end man skal i fremtiden, men på den anden side må det erindres, at de, der har kontraheret under dette princip, vidste, hvad de gik ind til, og man kan vel ikke med rimelighed forlange, at man skal afholde sig fra at gøre vilkårene lempeligere i fremtiden, medmindre der sker en tilbagebetaling. En sådan ville i øvrigt også være en både besværlig og bekostelig affære, der oven i købet ville kræve omprioritering af de pågældende ejendomme og derigennem en forhøjelse af huslejen.

Alt i alt må jeg sige, at der, når dette lovforslag med ministerens ændringsforslag ophøjes til lov, bliver tale om betydelige forbedringer i vor boliglovgivning — forbedringer, som i forbindelse med vedtagelsen af statens bygge- og boligfond og senere væsentlige ændringer i saneringsloven vil medføre en relativt hurtig bedring i landets boligsituation. Jeg beklager derfor, at socialistisk folkeparti ikke vil være med til at gennemføre en sådan lovgivning, om hvilken de dog i betænkningen siger; at der ved lovens nye affattelse er gennemført en række betydelige forbedringer, og om tilbagevenden til nettoprincippet siger,